

Ball cerdà de Berga

Berga

Ubicació

Comarca: Berguedà
Emplaçament: Berga

Coordenades:

Latitud: 42.101770105631
Longitud: 1.8444976189484
UTM Est (X): 404456
UTM Nord (Y): 4661722

Classificació

Número de fitxa: 08022 - 177
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle: XIX-XX
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Actualment no es balla
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Obert
Ús actual: Lúdic
Titularitat: Pública
Autoria de la fitxa: María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dc., 01/03/2023 - 10:40

Descripció

Aquest ball no s'ha conservat, s'ha perdut la tradició i la seva memòria. Segons Capmany el ballaven els traguiners i començava una parella, però segons Joan Amades, el ballaven els quatre majorals o pabordes de la confraria de Sant Joan amb llurs pabordesses. A cada volta només ballava una parella i per acabar feien el

rebatut totes les parelles juntes. És una dansa en la que els homes es llüïen davant les dones demostrant que sabien ballar bé, essent una forma de festeig.

Ens ha arribat la partitura recollida per Aureli Capmany i la de Joan Tomàs publicada per Joan Amades.

Coreografia

Les quatre parelles es disposen en un cercle, agafats de la ma els membres de cada parella (fig. 1).

Primer punt: surt a ballar la primera parella que fa una volta sencera a l'interior del cercle i en sentit antihorari, agafats de les mans interiors i balancejant-se de costat amb punt pla binari endavant o pas de ball pla (fig. 2). Acaben al mateix lloc del que han sortit quan finalitza la melodia. Capmany explica que després ell queda al mig mentre ella segueix ballant fent la volta. El ballador, des del mig es va girant a la balladora, fent salts i moviments de peus al lloc on és però seguint el ritme, moviment característic dels balls cerdans de la zona.

Segon i tercer punt: segueix ballant la mateixa parella que ha sortit i per iniciar el punt la noia fa un rí stol i queda en direcció oposada al ballador, es deixen anar de les mans i repeteixen la volta a la plaça cada un en una direcció, el ballador en sentit antihorari, la balladora en sentit horari, ella amb pas petit i lliscat, ell saltant i fent cabrioles (fig. 3). En el punt on es troben, fan un rí stol i canvien de direcció, i tornen a repetir el ball desfent el camí (fig. 4). Quan es retroben al punt d'inici, la parella surt del ball i entra la segona parella, que només fa les figures del segon i tercer punt. La resta de balladors esperen al cercle exterior mentre està ballant una parella i a cada volta entra una parella nova que només farà els darrers dos punts.

Rebatut: Quan ha ballat la darrera parella, fan el rebatut o corrandà totes les parelles. Consisteix en fer el passeig del primer punt a pas de galop i voltant la plaça en sentit antihorari (fig. 5).

Història

Aquest ball cerdà es ballava a Berga coincidint segurament amb diferents festivitats. Aureli Capmany va recollir l'any 1910 que es ballava cada any el 25 de juny, per la diada de Sant Eloi, patró dels traginers (Capmany, 1953), en sortir de l'ofici i després de les curses de cavalls i mules per la ciutat. Joan Amades explica que es ballava per Corpus, juntament al Ballet de Déu i altres balls típics, a la plaça de cada barri de la ciutat, a la tarda; per les festes de Corpus cada barri nomenava tres administradors i administradores (actualment es nomena una parella per barri), que eren els darrers casats i que rebien la denominació *d'administradors majors, mitjans i xics*; aquests eren els encarregats d'organitzar la festa i pagar les despeses. Desconeixem les fonts d'informació de Joan Amades, ja que segurament devia confondre les dues festes més importants de Berga (els Elois i Corpus), ja que a la descripció del ball, tot i explicar que el ballaven per Corpus, també assenyala que "només el ballen els quatre majorals de la confraria de Sant Joan" (Amades, 1982: 908), i que es ballava junt al Ballet de Déu, que és la dansa que acompanya la festa dels Elois de Berga (Amades, 1982: 141).

Bibliografia

Amades, Joan (1982) *Costumari Català*. Volum III, p. 138, 139, 141, 908. Salvat i Edicions 62. Edició facsímil.

Arxiu Joan Bial i Serra (1888-1970). Ball cerdà de Berga. Caixa 119, sobre 229. Arxiu de Patrimoni Etnològic de Catalunya. Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya. (Recull el que va escriure Amades).

Capmany, Aureli (1953) *La Dansa a Catalunya*. Volum II. Ed. Barcino. Barcelona. P. 144.

Arxiu Aureli Capmany. Partitura "Cerdà. Berga". Esbart Català de Dansaires. Barcelona.

Cortés Elía, María del Agua; Escútia Fors, Eloi (2020) Les danses tradicionals del Berguedà. Recull històric, musical i coreogràfic. Volum 2. Edita Berguedana de Folklore Total. Berga.